

Notitie financiële stand van zaken en ontwikkelingen

Gemeente Oss 2026

Inhoudsopgave

Samenvattend	3
1. Inleiding	5
2. Indeling begroting en beleidsvrijheid	5
3. Financieel meerjarenbeeld	7
4. Ontwikkelingen landelijk coalitieakkoord "Aan de slag"	8
5. Risico's en ontwikkelingen	9
A. <i>Ontwikkeling Algemene uitkering</i>	9
B. <i>Het realiseren van de vastgestelde ombuigingsvoorstellen</i>	11
C. <i>Kostenbeheersing Jeugd en van Ark 2</i>	12
D. <i>Kostenbeheersing Wmo</i>	13
E. <i>Ontwikkelingen IZA/GALA</i>	15
F. <i>Investerings Onderwijshuisvesting</i>	16
G. <i>Realisatie nieuw theater</i>	17
H. <i>Realisatie nieuw zwembad</i>	18
I. <i>Energie en klimaatopgave</i>	19
J. <i>Verstedelijkingsopgave en mobiliteit</i>	20
K. <i>Grondbedrijf</i>	23
L. <i>Financiering (rente)</i>	26
6. Algemene reserve en bestemmingsreserves	27
7. Lastendruk	28
Bijlage 1. Bestemmingsreserves	30

Samenvattend

De kernboodschap uit deze notitie is:

1. Ontwikkelingen binnen de algemene uitkering bepalen voor het overgrote deel de financiële ruimte voor de komende 4 jaar. Vanwege landelijke ontwikkelingen, de grote schommelingen van de algemene uitkering en de lopende discussies met het Rijk (over bijvoorbeeld de financiering van jeugdzorg) is het lastig om een stabiele meerjarige koers te bepalen. Dit betekent dat we financieel "lenig" moeten zijn en ons moeten kunnen aanpassen aan gewijzigde omstandigheden.
2. Op basis van de huidige meerjarenbegroting is er:
 - Geen tot nauwelijks structurele ruimte binnen de begroting voor nieuwe prioriteiten. Tenzij er voor wordt gekozen om aanvullende maatregelen en/of bezuinigingen door te voeren.
 - Incidentele investeringsruimte binnen al vastgestelde investeringskredieten, zoals voor een nieuw theater en nieuw zwembad.
 - Incidentele investeringsruimte binnen vastgestelde of nog vast te stellen grondexploitaties met een sluitende business case.
 - Incidentele investeringsruimte binnen opgebouwde reserves, met vooral ruimte binnen de algemene reserve als gevolg van het verwachte jaarrekeningoverschot 2025. Daarnaast hebben we nog diverse bestemmingsreserves waarvoor voor diverse doeleinden al geld gespaard is.
3. Ontwikkeling landelijk regeerakkoord: De VNG ziet in het akkoord duidelijke erkenning, waardering en bereidheid tot samenwerking met gemeenten. Veel van onze bouwstenen, die we samen met maatschappelijke partners hebben opgesteld, zijn terug te vinden. Hoewel de VNG veel terugziet van onze inzet, zijn er ook de nodige opmerkingen te maken. De coalitie heeft hoge ambities die niet altijd adequaat financieel worden onderbouwd. Op sommige ambities is nog onvoldoende helderheid, voor andere ambities zijn geen of onvoldoende middelen opgenomen. Wij missen bijvoorbeeld de reservering van de middelen adviescommissie Van Ark, is onvoldoende helder hoe de maatregelen van de huishoudelijke hulp uitpakken voor de Wmo en zien wij forse ambities rondom de woningbouw en maatschappelijke weerbaarheid, zonder dat daar toereikende middelen voor zijn opgenomen. Samenvattend is er nog geen financieel beeld te geven voor de toekomst en moeten we de concrete plannen afwachten en de vertaling hiervan in komende circulaire.
4. Risico's en ontwikkelingen: Diverse risico's en ontwikkelingen kunnen een forse impact hebben op onze begroting. De belangrijkste risico's en ontwikkelingen zijn:
 - Ontwikkelingen algemene uitkering: Deze uitkering vormt ongeveer 60% van onze inkomsten. De schommelingen zijn groot, onder andere door onzekerheid over jeugdzorgbudgetten en het accres (indexering). Dit maakt het lastig om stabiele meerjarenbegrotingen te maken.
 - Het realiseren van de vastgestelde ombuigingsvoorstellen: Oss moet ruim € 10 miljoen aan bezuinigingen realiseren.
 - Kostenbeheersing jeugd en van Ark 2: De vraag naar jeugdzorg stijgt en trajecten duren langer. We hebben een bezuinigingstaakstelling van € 4 miljoen. En pas in 2027 verwachten we duidelijkheid over de mogelijke compensatie vanaf 2027.
 - Kostenbeheersing Wmo: Door toenemende hulpvraag stijgen de kosten. De gemeente wil strenger indiceren, meer gebruikmaken van voorliggende voorzieningen en trajecten inkorten. De kostenontwikkeling is echter lastig te voorspellen.
 - Ontwikkelingen IZA/GALA: Deze akkoorden stimuleren samenwerking en preventie. De beschikbare subsidies zijn echter tijdelijk, terwijl de opgaven structureel zijn. Hierdoor ontstaat onzekerheid over continuïteit van projecten.
 - Investerings onderwijshuisvesting: Het Integraal Huisvestingsplan laat zien dat grote investeringen nodig zijn tot 2047. De jaarlijkse investeringslast kan oplopen tot € 14 miljoen, hiervoor is nog geen dekking beschikbaar.
 - Realisatie nieuw theater: Grote risico's liggen in aanbesteding, rentestijgingen, ruimtelijke procedures en capaciteitstekorten. Ook de gebiedsontwikkeling rondom het theater brengt extra risico's mee.
 - Realisatie nieuw zwembad: Risico's omvatten bezwaarprocedures, mogelijke extra bouwkosten (zoals een tweede glijbaan), rentestijgingen en gebiedsverwerving.

- Energie en klimaatopgave: Subsidies zijn deels incidenteel, terwijl de opgaven structureel zijn. Netcongestie kan projecten vertragen, en structurele financiering ontbreekt voor een groot deel.
 - Verstedelijkingsopgave en mobiliteit: Oss wil woningen banen toevoegen. Grote projecten zoals de Spooragenda en mobiliteitsmaatregelen zijn afhankelijk van subsidies van Rijk en provincie.
 - Grondbedrijf: Veel nieuwe grondexploitaties lijken verlieslatend. De Algemene Bedrijfsreserve staat onder druk. Ook is er een tekort aan uitgeefbare bedrijventerreinen na 2026.
 - Financiering (rente): Oss moet tot 2030 circa € 300 miljoen lenen. Rentestijgingen hebben een groot effect op de begroting. De behoefte aan financiering hangt sterk af van de realisatie van projecten.
5. Lokale lastendruk: De lokale lastendruk zat in 2025 € 80 onder het landelijk gemiddelde. Dit wordt voor € 57 veroorzaakt door de rioolheffing. Voor 2026 zijn op dit moment de cijfers nog niet bekend. Structurele financiële ruimte kan gecreëerd worden door de OZB te verhogen richting het landelijke gemiddelde.
6. Beïnvloedbaarheid begroting: De beleidsvrijheid van de begroting wisselt sterk per onderdeel. Beleidsvrijheid betekent de mate waarin gemeenten ruimte hebben/ervaren om eigen keuzes te maken. Op basis van de Raad van het openbaar bestuur (ROB) kent 52% van onze begroting een zeer beperkte mate van beleidsvrijheid. 20% van onze begroting kent een beperkte mate van beleidsvrijheid en voor 18% is dat nagenoeg volledige beleidsvrijheid.

1. Inleiding

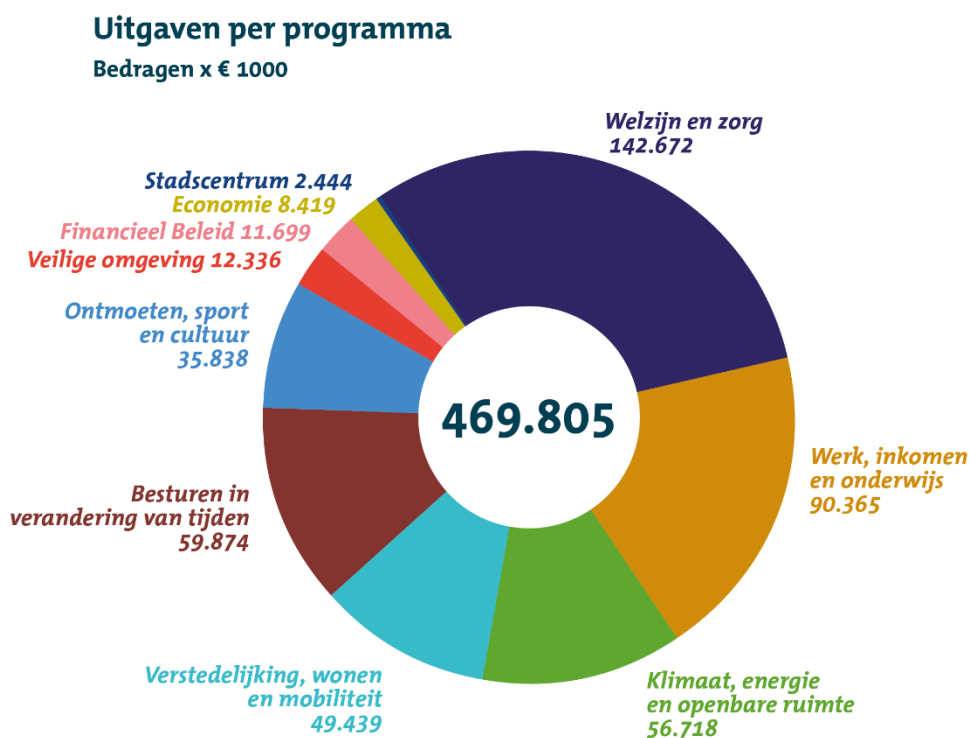
In deze notitie schetsen we de actuele stand van de financiële positie van de gemeente Oss. Zo weet u hoe we er financieel voor staan en welke ontwikkelingen en risico's er spelen.

We starten met een totaalbeeld van onze huidige begroting met een indicatie over de beïnvloedbaarheid hiervan. Vervolgens geven we een toelichting op het meerjarenbeeld, gebaseerd op de meest recente begroting, namelijk de programmabegroting 2026-2029. We staan nadrukkelijk stil bij belangrijke risico's en ontwikkelingen die de komende bestuursperiode invloed hebben op de financiële positie.

Daarnaast schetsen we de incidentele begrotingsruimte en hoe de lastendruk er voor staat.

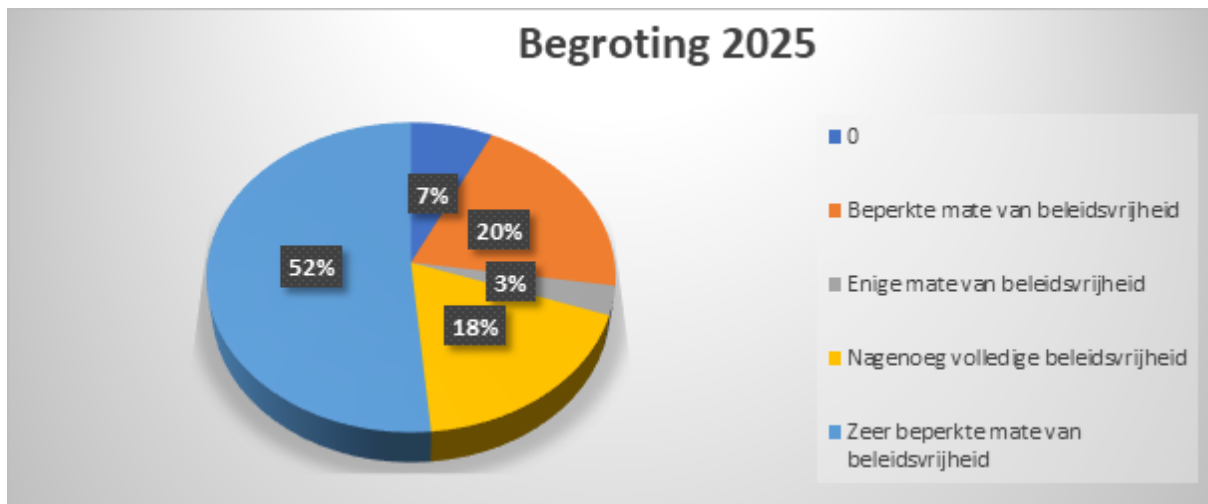
2. Indeling begroting en beleidsvrijheid

De totale Osse begroting is € 470 miljoen in 2026. In de onderstaande cirkeldiagram geven we de verdeling over de huidige programma's weer.

De beleidsvrijheid van de begroting wisselt sterk per onderdeel. Beleidsvrijheid betekent de mate waarin gemeenten ruimte hebben/ervaren om eigen keuzes te maken. Sommige uitgaven is er een hoge mate van beleidsvrijheid, zoals sport, cultuur en economie, voor andere uitgaven geldt een veel beperktere mate van beleidsvrijheid. In de strategische heroriëntatie hebben we een analyse gemaakt op de beleidsvrijheid van onze begroting. De analyse is gemaakt op de programmabegroting 2025, maar zal vergelijkbaar zijn voor 2026 en verder.

De mate van beleidsvrijheid van onze begroting is uitgewerkt op basis van onderzoek vanuit Raad van Openbaar bestuur (ROB). Zij hebben de classificatie bepaald en wij hebben deze doorgerekend voor onze begroting. Hieruit ontstaat het volgende beeld:

Conclusie:

- Op basis van ROB kent 52% van onze begroting een zeer beperkte mate van beleidsvrijheid. Het overgrote deel daarvan ligt in het sociaal domein aangezien daar regelingen zoals jeugdzorg, Wmo en inkomensregelingen een stevig wettelijk kader kennen.
- Op basis van ROB kent 18% een nagenoeg volledige beleidsvrijheid. Dit gaat dan vooral om producten, zoals kunst en cultuur, sport, musea, openbare ruimte, economie, recreatie en toerisme, volkshuisvesting en woningbouw etc.
- '0' in bovenstaand schema heeft betrekking op de mutaties reserves.

Binnen alle categorieën zijn keuzes te maken, echter de indeling geeft wel aan in hoeverre er sprake is van een wettelijk kader wat de mate van beleidsvrijheid beperkt.

3. Financieel meerjarenbeeld

Het financiële meerjarenbeeld komt voort uit de programmabegroting 2026-2029. We actualiseren het meerjarenbeeld een aantal keer per jaar. Namelijk bij de Eerste financiële tussenrapportage (juni), de kadernota op basis van de meicirculaire (juli) en bij de programmabegroting (november). Het meest recent vastgestelde meerjarenbeeld is dus gebaseerd op de programmabegroting 2026-2029. We zien voor 2026 tot en met 2029 de volgende saldo's:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo programmabegroting	-2.229	-2.489	3.683	2.989

We presenteren een begroting voor het jaar 2026 met een overschot van circa € 2,2 miljoen. Ook het jaar 2027 heeft een positief saldo van € 2,5 miljoen, met name door een incidentele vrijval vanuit de reserve Opvang Vluchtelingen.

Het ravijnjaar schuift door naar 2028. Dit zien we dan ook terug in de saldi voor 2028 en volgende jaren. Deze saldi zijn negatief en sluiten aan bij het geaccepteerde tekort over jeugdzorg zoals vastgesteld bij de kadernota 2026 (structureel € 3 miljoen vanaf 2029). Het geaccepteerde tekort is het bedrag wat we minimaal verwachten vanuit het Rijk als extra structurele compensatie voor de kosten van jeugdzorg.

Voor de jaren 2025 tot en met 2027 worden we "redelijk" gecompenseerd voor de stijgende kosten van jeugdzorg. Voor de jaren erna boekt het Rijk echter een stevige extra bezuiniging op jeugdzorg in en houdt het Rijk ook vast aan de bezuinigingen vanuit de hervormingsagenda. Deze bezuinigingen vanuit het Rijk zijn te ambitieus voor gemeenten. Daarnaast wordt er geen indexering van de kosten voor jeugdzorg toegepast, zoals de deskundigencommissie had aanbevolen. Tussen het Rijk en gemeenten is afgesproken dat de deskundigencommissie van Ark in het eerste kwartaal 2027 een uitspraak doet over de haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028. Vandaar dat we voor de jaren 2025-2027 een zo realistisch als mogelijke begroting hebben opgesteld voor jeugdzorg, maar dat we voor de jaren erna werken met een geaccepteerd tekort in de programmabegroting, zijnde de tekorten die we op jeugdzorg voorzien. Deze tekorten moeten naar onze mening gecompenseerd worden door het Rijk.

Om deze begroting voor 2026 sluitend te maken voerden we een ombuigingsoperatie door. Dit kwam voort uit de programmabegroting 2025-2028. Deze was meerjarig niet structureel sluitend. Daarom zijn we een strategische heroriëntatie gestart. Dit deden we vanuit een inhoudelijke koers. Deze koers had mede als doel om toe te werken naar een duurzaam financieel gezonde gemeente, waarin er op de lange termijn evenwicht is tussen inkomsten en uitgaven. In de kadernota presenteren we de strategische heroriëntatie. In totaal tellen de ombuigingen op tot een bedrag van ruim € 10 miljoen in 2029, dit is inclusief de taakstelling op jeugd en Wmo.

We lichten dit verder toe bij het ontwikkeling/risico 'Het realiseren van de vastgestelde ombuigingsvoorstellen' op pagina 11).

Het meerjarenbeeld staat dus onder druk. Maar we werken vanuit een solide financiële basis. We hebben als gemeente een gezonde reservepositie en ook hebben we te maken met jaarlijkse positieve jaarrekeningsaldi. En toch staat onze meerjarenbegroting onder druk en is een kritische blik op onze uitgaven noodzakelijk. Op basis van dit meerjarenbeeld is er in principe geen of nauwelijks financiële ruimte voor nieuw beleid, tenzij er aanvullende bezuinigingen en/of maatregelen worden doorgevoerd.

In het volgende hoofdstuk lichten we de verschillende ontwikkelingen en risico's toe die komende periode invloed kunnen/zullen hebben op onze financiële positie.

4. Ontwikkelingen landelijk coalitieakkoord “Aan de slag”

Het Coalitieakkoord 2026-2030 Aan de slag, Bouwen aan een beter Nederland is vrijdag 30 januari 2026 gepubliceerd en geeft een vooruitblik op de belangrijkste plannen voor de komende kabinetsperiode. Over de gevolgen voor gemeenten worden we geïnformeerd in de komende circulaires. Kijkend vanuit de financiële effecten voor gemeenten, wat valt dan op:

- Het regeerakkoord bevat geen generieke korting of generieke verhoging van het gemeentefonds.
- Het bevat ook geen wijziging gekoppeld aan een eventuele verruiming van het gemeentelijk belastinggebied.
- In het akkoord is aandacht voor de relatie met medeoverheden. Het Rijk wil deze herstellen en wil duidelijke afspraken maken met de gemeenten over de taken en de bekostiging.
- De coalitie wil een Gemeenschapsfonds oprichten om voorzieningen zoals buurthuizen, verenigingsgebouwen en dorpswinkels te realiseren en te behouden, samen met overheid, samenleving en bedrijfsleven. Het staat niet in het regeerakkoord of dit (gedeeltelijk/geheel) beschikbaar komt voor het gemeentefonds.
- De coalitie wil investeren in preventie en welzijn en bouwt aan zorgzame wijken en buurten door te investeren in sociale cohesie. Het staat niet in het regeerakkoord of dit (gedeeltelijk/geheel) beschikbaar komt voor het gemeentefonds.
- De coalitie komt chronisch zieken en mensen met een beperking tegemoet in de zorgkosten via de gemeenten. Hiervoor wordt geïnvesteerd in het gemeentefonds. Verder worden landelijke bindende afspraken gemaakt zodat regelingen eenvoudiger, effectiever en gelijkter worden tussen gemeenten.
- De coalitie wil de doelmatigheid in de Wet langdurige zorg door passende zorg, kwaliteitsnormen en bijbehorende tarieven verbeteren. Ze willen de huishoudelijke hulp uit Wmo halen (met vangnet). Hiertoe zal het gemeentefonds verlaagd worden.
- De coalitie wil samen met gemeenten werken aan een vereenvoudiging en een basisniveau van aanvullende gemeentelijke regelingen. Armoede-, schulden- en re-integratiebeleid van gemeenten wordt hierbij ook meer geüniformeerd. Er komt extra geld beschikbaar voor de verdere bestrijding van armoede en problematische schulden.
- Huidige uitvoeringsgelden voor klimaat en energie worden doorgetrokken na 2030.
- In het akkoord wordt nadrukkelijk gesproken over het versnellen van de woningbouw, investeringen in bereikbaarheid en het versterken van veiligheid op lokaal niveau. Dit biedt mogelijk kansen voor extra financiering.

We missen in het coalitieakkoord expliciete aandacht voor de commissie van Ark jeugdzorg en ook zien we geen dacht voor het verschuiven van het ravijnjaar naar 2028 voor gemeente. Daarnaast is er geen specifieke aandacht voor investeringen in onderwijshuisvesting.

Samenvattend is er nog geen financieel beeld te geven voor de toekomst en moeten we de concrete plannen afwachten en de vertaling hiervan in komende circulaires.

5. Risico's en ontwikkelingen

We zien de volgende belangrijke risico's en ontwikkelingen:

- A. Ontwikkelingen algemene uitkering
- B. Het realiseren van de vastgestelde ombuigingsvoorstellen
- C. Kostenbeheersing jeugd en van Ark 2
- D. Kostenbeheersing Wmo
- E. Ontwikkelingen IZA/GALA
- F. Investerings onderwijshuisvesting
- G. Realisatie nieuw theater
- H. Realisatie nieuw zwembad
- I. Energie en klimaatopgave
- J. Verstedelijkingsopgave en mobiliteit
- K. Grondbedrijf
- L. Financiering (rente)

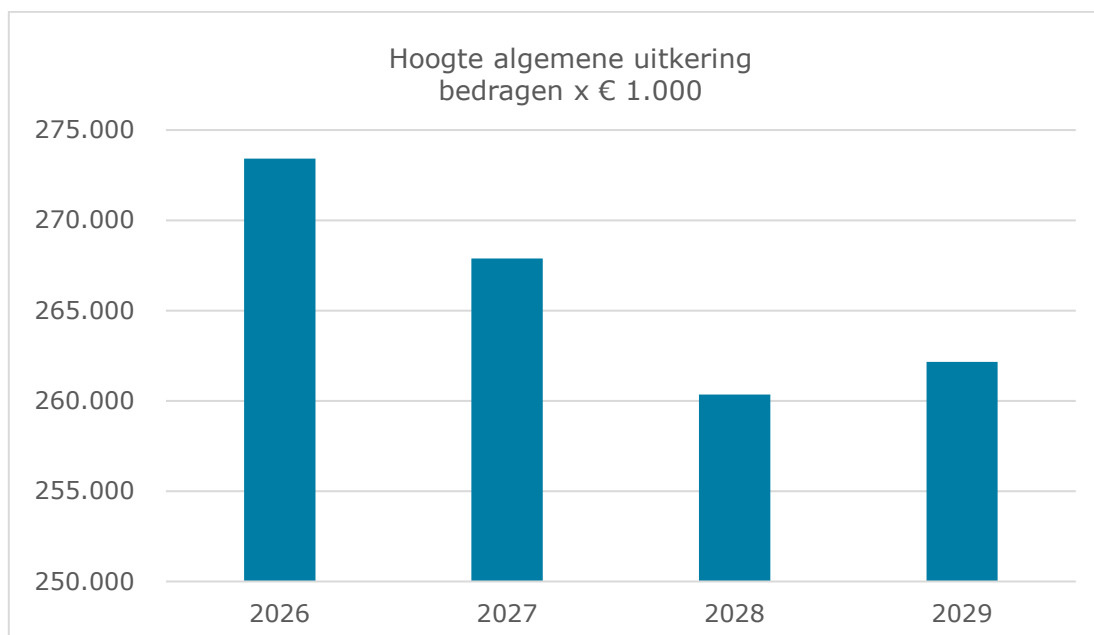
A. Ontwikkeling Algemene uitkering

Omschrijving

De algemene uitkering is het geld wat we krijgen vanuit het Rijk voor de uitvoering van onze taken. In 2026 is dit een bedrag van € 272 miljoen. Dit is ongeveer 60% van de totale opbrengsten. We zijn dus voor het merendeel van de financiële ruimte in onze begroting afhankelijk van de ontwikkelingen van deze algemene uitkering. In zijn algemeenheid zien we dat de voorspelbaarheid van deze algemene uitkering door landelijke ontwikkelingen beperkt is en dat er sprake is van schommelingen. Daarnaast zien we dat het Rijk de laatste jaren vaker kiest voor incidentele oplossing van knelpunten, dit zorgt mede voor de schommelingen. Dit maakt het sturen op een langere termijn financiële koers voor ons lastiger.

Welke budgetten zijn beschikbaar?

De algemene uitkering ontwikkelt zich op basis van de huidige meerjarenbegroting als volgt:

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

- Ontwikkeling budget voor Jeugdzorg: voor de jaren 2026 en 2027 hebben we incidenteel circa € 2,7 miljoen per jaar extra ontvangen. Deze extra bedragen hebben we ontvangen omdat de te realiseren besparingen uit de hervormingsagenda Jeugd zijn uitgesteld. Voor de jaren daarna blijft de hervormingsagenda nog leidend en is dus het financieel kader onzeker. Bovenop deze € 2,7 miljoen heeft het Rijk de taakstelling binnen jeugd verhoogd met circa € 3,4 miljoen vanaf 2028. Dit is ook verwerkt in onze begroting. Deze hogere taakstelling komt doordat het Rijk ervoor gekozen heeft om de bezuinigingsopdracht vanuit de hervormingsagenda te indexeren. Hiermee zijn we het uiteraard niet eens. Er is landelijk afgesproken dat de commissie van Ark 2 in het eerste kwartaal van 2027 een uitspraak doet over de haalbaarheid van het financieel kader voor jeugd vanaf 2028. Dit maakt het financieel kader erg onzeker. Voor de raming van jeugdzorg en de budgetten verwijzen we naar "*Kostenbeheersing jeugd en van Ark 2*".
- Ontwikkeling accres: de ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. Het volumedeel van het accres wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP). Het jaarlijkse indexatie-deel is gebaseerd op het BBP van het lopende jaar. We zien echter dat de komende jaren de werkelijke inflatie hoger zal zijn dan het gemiddelde van BBP. Dus we krijgen de komende jaren waarschijnlijk te weinig middelen voor het opvangen van onze loon- en prijsstijgingen.
- Mogelijke aparte financiering en indexatie Wmo voor stijgende zorgkosten: de verwachting is dat in de toekomst een (nader te bepalen) deel van de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Het streven was dat er met ingang van 2026 nadere afspraken zouden zijn. Dit is landelijk niet gerealiseerd. Wanneer dit wel gerealiseerd wordt en wat hiervan de effecten zijn, is op dit moment niet in te schatten.
- Per 1 januari 2023 heeft er een herverdeling van het gemeentefonds plaatsgevonden. Dit was nodig omdat de verdeling van het rijksgeld over de gemeenten in de loop der jaren was scheefgegroeid. De uitkomsten van de herverdeling waren voor onze gemeente positief. Ons totale voordeel was circa € 51 per inwoner. We ontvingen na het ingroeipad € 37,50 per inwoner extra. Dit was een bedrag van ongeveer jaarlijks € 3,5 miljoen. We hebben theoretisch gezien dus nog recht op € 1,2 miljoen extra. In 2026 komt er een evaluatie van de huidige verdeling van het gemeentefonds. Wat hiervan de effecten zijn, is op dit moment niet in te schatten. Blijft de verdeling grotendeels gelijk kan dit een mogelijk voordeel voor onze gemeente betekenen.
- Opschoonactie voor specifieke uitkeringen: het aantal specifieke uitkeringen is de laatste jaren fors gestegen. Dit leidt tot extra verantwoordings- en controlekosten bij gemeenten. Afgesproken is dat er een opschoonactie gaat plaatsvinden inclusief een aangekondigde taakstelling van 10%. Tot nu toe is de beleidslijn dat deze korting doorgelegd wordt binnen de betreffende regeling (en dus dat er minder geld is voor de uitvoering van de regeling).

B. Het realiseren van de vastgestelde ombuigingsvoorstellen

Omschrijving

In programmabegroting 2026-2029 zijn de ombuigingsvoorstellen vanuit de strategische heroriëntatie verwerkt. In de strategische heroriëntatie zijn ombuigingsvoorstellen opgesteld waarna, op basis van een inhoudelijk kader, bepaald is welke ombuigingen doorgevoerd worden en welke niet. Het gaat om een bedrag van in totaal ruim € 10 miljoen. Dit is inclusief de financiële vertaling hebben gemaakt van de minder- meerkosten op het gebied van Jeugdzorg (taakstellende bezuiniging van € 4 miljoen) en Wmo individuele begeleiding (€ 0,9 miljoen). De taakstellingen voor jeugdzorg en Wmo lichten we toe in aparte ontwikkelingen/risico's.

De volgende ombuigingen zijn per programma opgenomen:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Programma	2025	2026	2027	2028	2029
1. Welzijn en Zorg	-53	-99	-2.167	-4.344	-5.307
2. Werk, Inkomen en Onderwijs	-110	-105	-448	-521	-567
3. Ontmoeten, sport en cultuur	-357	-557	-620	-1.010	-1.010
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	-144	-247	-317	-317	-317
5. Economie	0	0	0	0	0
6. Stadscentrum	0	0	0	0	0
7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	-2	4.998	-232	-272	-272
8. Veilige omgeving	0	0	0	0	0
9. Besturen in verandering van tijden	134	-280	-741	-1.205	-1.205
10. Financieel beleid	0	-975	-960	-1.870	-1.870
Eindtotaal	-532	2.735	-5.485	-9.538	-10.548

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Alle voorstellen zijn financieel verwerkt in de begroting. Uitvoering en realisatie vindt verspreid over de komende jaren plaats, gebaseerd om het jaar van ingang van de maatregel. Voor een deel van de maatregelen geldt dat ze door ze te verken in de begroting, ze al meteen gerealiseerd zijn. Voor andere maatregelen geldt dat ze nog verder uitgewerkt en uitgevoerd moeten gaan worden. Hoewel we inzetten op het volledig realiseren van alle maatregelen, bestaat het risico dat niet alle maatregelen uitgevoerd kunnen worden, of niet het volledige bedrag gerealiseerd kan worden.

Belangrijke, risicovollere posten hierbij zijn:

- Kostenbeheersing jeugd (zie apart onderdeel): € 4 miljoen
- Minder meerkosten Wmo (zie apart onderdeel): € 0,9 miljoen
- Stoppen met de specialistische ontmoetingsfunctie: € 214.000
- Bijzondere bijstand: inboeken verlaging eigen risico AZOSS (afhankelijk van landelijk beleid): € 342.000. Gezien landelijke ontwikkeling lijkt kans dat deze bezuiniging gerealiseerd gaat worden erg klein.
- Algemene bezuiniging op subsidies 1% (gekoppeld aan het nieuwe subsidiebeleid): € 250.000
- Integraal digitaliseren (besparen door te investeren in digitalisering): € 500.000
- Voordeel hogere doorbelasting aan de regio: € 439.000. Realisatie is afhankelijk van regionale afspraken.

We stellen de komende jaren 2 keer per jaar een bezuinigingsmonitor op waarin we aangeven hoe de voortgang is van het realiseren van de bezuinigingen. We geven per maatregel aan hoe de voortgang is op tijd (T) en geld (G) via een stoplichtrapportage (groen/oranje/rood).

C. Kostenbeheersing Jeugd en van Ark 2

Omschrijving

De kosten van jeugdhulp zijn de afgelopen jaren flink gestegen, zowel landelijk als in Oss. Meer jongeren maken gebruik van jeugdhulp en trajecten duren langer. Daarom zijn in het kader van de eerdergenoemde strategische heroriëntatie diverse maatregelen geformuleerd om tot kostenbeheersing te komen. Deze hebben we vertaald in een bezuinigingstaakstelling op onze eigen jeugdhulpbudgetten van € 1,6 miljoen in 2027, € 3,2 miljoen in 2028 en structureel € 4 miljoen vanaf 2029.

De maatregelen zijn globaal gezien gericht op het verminderen van de instroom in de jeugdzorg enerzijds en anderzijds willen we meer sturen op zorgpaden:

Instroom verminderen

- Normaliseren: Niet ieder probleem heeft professionele ondersteuning nodig.
- Ondersteuningsstructuur onderwijs versterken: in samenwerking met onderwijs werken met een brugfunctionaris voor het primair onderwijs en jongerenwerk op school bij het voortgezet onderwijs.
- Doorontwikkelen van de samenwerking met de huisartsen.
- Echtscheidingsloket
- Versteven van de lokale teams: jeugdprofessionals meer zelf hulp laten bieden, meer integrale gezinsondersteuning (volwassenenzorg) en de pilot Samenwerkwijze jeugd (met zorgaanbieders).
- Minder instroom in dyslexie

Sturen op zorgpaden

- Versterken van kostenbewust handelen in de toegang
- Meer focus aanbrengen op de duurste en meest urgente vragen.
- Inzet van Wmo/volwassenenzorg

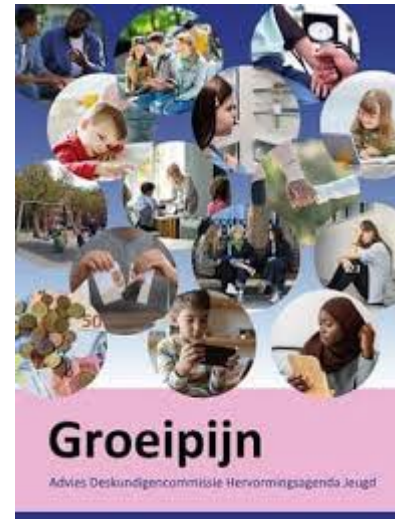
Met de maatregelen tezamen werken we toe naar de volgende doelstellingen:

1. Gesloten jeugdhulp wordt niet meer aangevraagd (afname van 100%), wel alternatieve hulp nodig.
2. 20% minder specialistische jeugdhulp (alle varianten behalve gesloten jeugdhulp).
3. Specialistische jeugdhulptrajecten (alle varianten) duren 25% korter.
4. 5% meer jeugdigen (met name zorgintensieve gezinnen) dan in voorgaande jaren gaan over naar de Wlz (Wet langdurige zorg).

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Om de maatregelen te kunnen uitvoeren zijn diverse investeringen nodig. Deze zijn beschikbaar gesteld in een nieuwe reserve kostenbeheersing sociaal domein. Het gaat voor jeugd om € 10.000 in 2025, afgerond € 324.000 in 2026, afgerond € 289.000 in 2027, afgerond € 239.000 in 2028 en 2029.

Daarnaast hebben we in de programmabegroting van vorig jaar in de periode 2025-2027 rekening gehouden met een jaarlijkse kostenstijging/volumestijging van jeugdhulp van 5% (exclusief jaarlijkse reguliere indexering). Dat komt neer op een jaarlijkse kostenstijging van € 1,9 miljoen per jaar in deze periode. Dat hebben we gedaan in lijn met de verwerking van de extra financiële middelen die we voor dezelfde periode van het Rijk gekregen hebben naar aanleiding van het advies van de commissie Van Ark. Daarmee hebben we voor

deze jaren een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van de kosten(ontwikkeling) van jeugdhulp, conform het advies van de VNG hierover.

Het totaal beschikbare budget voor jeugdhulp in 2026 is afgerond € 50 miljoen. Dit bedrag is:

- inclusief onze bijdrage aan de centrumregeling jeugd voor de beschikbaarheid van een aantal vormen van jeugdhulp (bijvoorbeeld JeugdzorgPlus en crisishulp, afgerond € 4 miljoen).
- inclusief onze bijdragen aan het Centrum voor Jeugd en Gezin en de POH-GGZ jeugd (afgerond € 5 miljoen).
- exclusief de jaarlijkse indexering van de tarieven. De financiële effecten hiervan verwerken we in de eerste financiële tussenrapportage van 2026.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

- De maatregelen leiden niet direct tot besparing, dit vraagt implementatietijd.
- De realisatie van de kostenbeheersingsmaatregelen is onzeker. Het gebruik van jeugdhulp wordt beïnvloed door een groot aantal factoren (waar we als gemeente niet altijd op kunnen sturen) en vindt plaats in een complex systeem op lokaal, regionaal en landelijk niveau.
- Zoals genoemd in het eerste deel van dit hoofdstuk gaat de deskundigencommissie van Ark in het eerste kwartaal van 2027 een uitspraak doen over de haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028. Dan wordt bekend hoeveel financiële middelen gemeenten vanaf 2028 krijgen voor de uitvoering van jeugdhulp.

D. Kostenbeheersing Wmo

Omschrijving

Net als bij jeugdhulp hebben we bij de Wmo de laatste jaren te maken met flinke kostenstijgingen, vooral bij huishoudelijke hulp en individuele ondersteuning. De samenstelling van de Nederlandse bevolking verandert tot ongeveer 2040 behoorlijk. We zien een toenemende hulpvraag omdat de bevolking groeit en vergrijsd. Tegelijkertijd is sprake van voorzieningen in dorpen en wijken die onder druk staan, een oplopende personeelsschaarste en een wooncrisis die (kwetsbare) inwoners raakt. Ook ontwikkelingen (bezuinigingen) in het medische domein hebben invloed op de Wmo. Daarom zijn in het kader van de eerdergenoemde strategische heroriëntatie diverse maatregelen geformuleerd om tot kostenbeheersing binnen de Wmo te komen. Deze zijn gericht op het verminderen van het aantal indicaties en het verkorten van de duur van de indicaties. Het gaat om de volgende maatregelen:

1. Strenger indiceren van hulp bij huishouden: we streven hier naar een stabilisatie van de uitgaven. Gezien de forse wachtlijsten levert dit geen besparing op. We volgen uiteraard landelijke ontwikkelingen binnen hulp bij huishouden.
2. Het realiseren van substitutie bij individuele ondersteuning: we streven naar een stabilisatie van de uitgaven. Dit komt neer op een taakstelling van € 300.000 in 2027, € 600.000 in 2028 en structureel € 900.000 vanaf 2029. Er is winst te behalen in het kritischer indiceren en evalueren van de individuele ondersteuning. Daarnaast leert de ervaring dat er meer gebruik gemaakt kan worden van het eigen sociaal netwerk en van voorliggende en/of collectieve voorzieningen. Dit leidt tot minder en/of lichtere indicaties en kortere trajecten.
3. Het realiseren van substitutie bij dagbesteding: we streven naar een afname van de uitgaven met 10%. Dit komt neer op een taakstelling van € 75.000 in 2026, € 150.000 in 2027 en structureel € 170.000 vanaf 2028. We willen inzetten op een uitbreiding van het aantal initiatieven voor dagbesteding zodat er meer voorliggende voorzieningen beschikbaar zijn. Daarmee kunnen we indicaties voor dagbesteding voorkomen of uitstellen.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Net als bij jeugdhulp zijn diverse investeringen nodig om de maatregelen te kunnen uitvoeren. De incidentele middelen die we hiervoor nodig hebben zijn beschikbaar in een nieuwe reserve kostenbeheersing sociaal domein. Het gaat om € 123.000 in 2025, € 492.000 in 2026 en € 246.000 in 2027. Hiermee zorgen we voor extra capaciteit zodat we kunnen inzetten op vakmanschapsontwikkeling en scherpere kaders met als doel om het aantal indicaties terug te brengen en de duur van de indicaties te verkorten.

Daarnaast zijn in de afgelopen programmabegroting vanaf 2026 structureel extra middelen beschikbaar gesteld voor een uitbreiding van de subsidieregule sociale basis en voor een jaarlijkse uitbreiding van het aantal initiatieven voor dagontmoeting. Daarmee zetten we in op substitutie. Hiervoor zijn in totaal de volgende extra middelen beschikbaar: € 120.000 in 2026, € 135.000 in 2027 en structureel € 150.000 vanaf 2028.

Daarnaast hebben we in de programmabegroting van vorig jaar bij het onderdeel individuele ondersteuning vanaf 2026 rekening gehouden met een jaarlijkse kostenstijging/volumestijging van € 300.000 per jaar (exclusief jaarlijkse reguliere indexering). De ontwikkeling van de kosten is altijd moeilijk te voorspellen en hangt van vele factoren af. We vonden het belangrijk om wel een meerjarige inschatting te maken omdat we bij de ombuigingsvoorstellen hebben aangegeven dat we streven naar minder meerkosten Wmo, ook bij individuele ondersteuning. We streven er daarom naar om kostenstijgingen/volumegroei vanaf 2029 met de ombuigingsmaatregelen op te vangen.

Voor hulp bij huishouden en dagbesteding hebben we voor de komende jaren geen kostenstijging/volumestijging geraamd omdat we op deze onderdelen de kosten in de afgelopen jaren meer hebben zien stabiliseren.

De budgetten voor 2026 (exclusief PGB's en inkomsten uit eigen bijdragen) zijn afgerond als volgt:

- Hulp bij huishouden € 10,2 miljoen
- Individuele ondersteuning € 10 miljoen
- Dagbesteding € 1,8 miljoen

Deze bedragen zijn exclusief de jaarlijkse indexering van de tarieven. De financiële effecten hiervan verwerken we in de eerste financiële tussenrapportage van 2026.

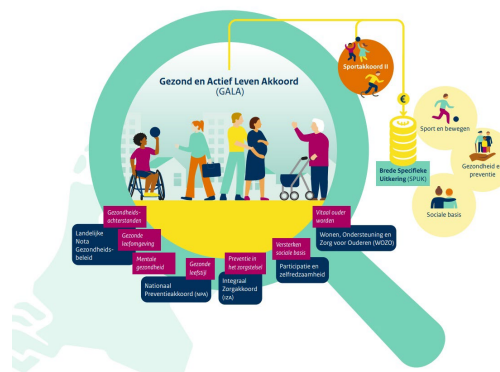
Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Net als bij jeugdhulp is de realisatie van de kostenbeheersingsmaatregelen onzeker. Het gebruik van de Wmo wordt beïnvloed door een groot aantal omgevingsfactoren zoals genoemd in de inleiding bij dit onderwerp. Hier kunnen we als gemeente niet op sturen. Daarnaast kunnen op landelijk niveau besluiten worden genomen, die ons beleid en ons budget raken. Een concreet voorbeeld is de mogelijke invoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage, die landelijk al een aantal keren is uitgesteld. De vaste lage eigen bijdrage (abonnementstarief) die nu van toepassing is op Wmo-voorzieningen heeft in de afgelopen jaren (landelijk) geleid tot een forse stijging van het gebruik van de Wmo.

E. Ontwikkelingen IZA/GALA

Omschrijving

Het Integraal Zorg Akkoord (IZA, september 2022- 2026) is een landelijke afspraak tussen de overheid en de zorgpartijen dat inzet op het goed, toegankelijk en betaalbaar houden van de zorg in Nederland. De Regionale Coalitie IZA Noordoost-Brabant Bommelerwaard (RNOBB) stelde in 2023 een regiobeeld en regioplan op. Aansluitend zijn er in de 3 subregio's Zorgzaam (rond 's-Hertogenbosch), Mooi Maasvallei (Land van Cuijk) en Samen in Gezondheid (SiG, rond Oss) transformatieplannen ontwikkeld. Hoewel het SiG-Transformatieplan in 2025 inhoudelijk werd goedgekeurd, bleken de financiële middelen uitgeput. Daarna zijn er toch nog middelen beschikbaar gesteld voor bepaalde inhoudelijke onderdelen, waaronder Mentaal Gezond. Momenteel wordt ingezet op de aanvraag en uitvoering van deze programmalijn.

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA, 2023-2026) richt zich op het verbeteren van preventie, gezondheid en sociale basis in Nederland en stelt hiervoor tijdelijke middelen ter beschikking voor netwerkaanpakken zoals sociaal verwijzen en kansrijke start. Hierin zit een duidelijke inhoudelijke link met de doelstellingen uit IZA. Zowel IZA als GALA dragen bij aan een transformatie in de zorg en leggen de nadruk op domeinoverstijgende samenwerking en de preventieve beweging naar de voorkant. Om dit verder te borgen, is in 2025 ingestemd met het AZWA, het Aanvullend Zorg- en Welzijn Akkoord. Hierin worden ontwikkelingen uit het GALA geborgd als basisfunctionaliteiten en wordt werk gemaakt van een preventie basisinfrastructuur.

Welke budgetten zijn beschikbaar?

- Vanuit het RNOBB is in 2026 € 5,9 miljoen beschikbaar voor gemeenten om het regioplan uit te voeren. 's-Hertogenbosch is mandaatgemeente voor dit budget. Een deel van dit bedrag gaat naar de regiogemeenten om lokaal te besteden aan interventies die bijdragen aan doelstellingen uit het regioplan. Voor Oss is deze SPUK-IZA in 2026 € 280.000.
- De SPUK-GALA voor Oss 2026 is € 1,5 miljoen. Dit is de laatste GALA-SPUK die beschikbaar wordt gesteld. Over de verdeling van de middelen in het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) is momenteel nog geen duidelijkheid.
- De lijn Mentaal Gezond is een subregionaal budget voor SiG, waarbij regionaal € 2,6 miljoen beschikbaar is voor gemeenten op basis van behaalde KPI's uit deze programmalijn.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Het grootste risico zit hem in de tijdelijkheid van SPUK-middelen, terwijl de opgave waar we voor staan structurele activiteiten vraagt. Vanaf 2027 zijn er geen SPUK-GALA middelen meer en momenteel is er nog geen duidelijkheid over de mogelijkheden die het AZWA zal bieden. Daarnaast speelt de onduidelijkheid over de beschikbare middelen voor het volledige SiG-transformatieplan.

Inhoudelijk wordt er in de akkoorden veel verwacht van preventie in het sociaal domein. Dat vraagt anders denken en doen. Alertheid over onze rol en verantwoordelijk als gemeente ten opzichte van zorg en zorgverzekeraars blijft gepast.

F. Investerings Onderwijshuisvesting

Omschrijving

De gemeente heeft een zorgplicht om te voorzien in huisvesting voor het onderwijs. We hebben een integraal huisvestingsplan 2026-20241 (IHP) opgesteld. Dit IHP geeft richting en prioritering voor de onderwijshuisvesting voor de komende 16 jaar. Het betreft een langetermijnvisie, die de gemeente in overleg met de schoolbesturen heeft ontwikkeld en die helpt om de onderwijshuisvesting strategisch te plannen. Het IHP bevat een programmering van projecten voor de komende 16 jaar, onderverdeeld in vier termijnen. De programmering is vertaald in een indicatief investeringsoverzicht.

De betaalbaarheid van onderwijshuisvesting en de middelen die we krijgen van het Rijk zijn niet in balans. Dit is een landelijk probleem waar nagenoeg alle gemeenten tegen aanlopen. Hierover lopen gesprekken tussen gemeenten en het Rijk. Dit betekent dat we iedere begroting bij het actualiseren van het meerjareninvesteringsplan bekijken welke financiële ruimte er is en voor welke investeringen we voorstellen om geld beschikbaar te stellen op basis van de prioritering.

Het totaal van investeringen genoemd in het IHP zorgt voor forse extra jaarlijkse investeringslasten waarvoor we nog geen ruimte gereserveerd hebben in de begroting. Al in de komende programmabegroting zal dit effect hebben, maar nadrukkelijker voor de langere termijn. De indicatie uit deze tabel geeft aan dat we oplopend tot € 8,3 miljoen jaarlijks extra nodig hebben in 2047. Daarnaast is in onderstaande tabel rekening gehouden met een rentepercentage van 1,1% (de huidige gemiddelde rekenrente). Voor de extra benodigde investeringen zullen we op termijn echter geld moeten aantrekken tegen een fors hogere rente (circa 3,5%). Wanneer je uitgaat van een rente van 3,5% zullen de totale kosten oplopen tot ruim € 14 miljoen in 2047. Het gaat om maximale varianten qua bedragen. Opdracht is om te bekijken waar optimalisatie mogelijk is om te komen tot lagere investeringslasten. Dit IHP is een doorkijk, daadwerkelijk beschikbaar stellen van geld voor investeringen gebeurt via programmabegrotingen. We hebben voor de nieuwe investeringen dus nog geen dekking. Het wordt een grote opgave om dit IHP volledig gefinancierd te krijgen en zal ook extra druk leggen op de rest van de begroting.

Tabel met financiële doorkijk Integraal huisvestingsprogramma Onderwijs voor de jaren 2027 tot en met 2027.

Financiële doorkijk IHP Onderwijs (bedragen x 1.000.000)		Indicatieve investering IHP	Indicatieve kapitaalslast voor de begroting per jaarschijf											
			2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	
Termijn 0	Lopende projecten	42,2	0,2	0,2	0,4	0,8	1,2	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5	1,5	
Termijn 0	Financiële doorkijk lopende projecten	32,9	0	0	0	0	1,1	1,1	1,1	1	1	1	1	
Termijn 1	2026-2029	35,0	0	0	0	0,1	0,1	0,1	0,8	1,1	1,1	1,1	1	
Termijn 2	2030-2033	70,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0,7	
Termijn 3	2034-2037	49,8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Termijn 4	2038-2041	45,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		275,4	0,2	0,2	0,4	0,9	2,4	2,4	3,1	3,6	3,6	3,8	4,2	

Financiële doorkijk IHP Onderwijs (bedragen x 1.000.000)		Indicatieve investering IHP	Indicatieve kapitaalslast voor de begroting per jaarschijf									
			2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047
Termijn 0	Lopende projecten	42,2	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4
Termijn 0	Financiële doorkijk lopende projecten	32,9	1	1	1	1	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Termijn 1	2026-2029	35,0	1	1	1	1	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Termijn 2	2030-2033	70,2	0,9	0,9	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1
Termijn 3	2034-2037	49,8	0	0	0	0,3	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
Termijn 4	2038-2041	45,3	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0,5	1,5
		275,4	4,4	4,4	5,8	6,1	7,1	7,1	7,0	7,2	7,4	8,3

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

In de huidige meerjarenbegroting hebben we in principe volledige dekking voor alle lopende projecten (termijn 0) en gedeeltelijke dekking voor de financiële doorkijk lopende projecten (termijn 0). Voor de overige termijnen is geen financiële dekking binnen de bestaande begroting.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Bovenstaande betekent dat we een forse opgave hebben om enerzijds kritisch te zijn en te komen tot optimalisatie en anderzijds ruimte te zoeken in de begroting voor deze investeringen.

G. Realisatie nieuw theater

Omschrijving

We bouwen een nieuw circulair theater en Centrum voor de Kunsten met de materialen van het Zuiderstrandtheater uit Den Haag. In 2025 heeft de gemeenteraad haar goedkeuring gegeven aan het Definitief Ontwerp, het investeringskrediet, en heeft de structurele middelen beschikbaar gesteld in de begroting om het gebouw te realiseren. Het is een enorm complex en ambitieus project. Tegelijk met het uitwerken van het Technisch Ontwerp, zijn we gestart met de gebiedsontwikkeling. Deze bestaat uit een herinrichting van het openbaar gebied aan de Raadhuislaan, woningbouw (grondexploitatie Raadhuislaan Zuid), de bouw van een parkeergarage van voldoende omvang, en tijdelijke parkeermaatregelen tijdens de bouwperiode in de Raadhuislaan.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

In de begroting vanaf 2028 hebben we voor de bijdrage in de subsidie aan het theater en de toegerekende rente voor de financiering in totaal € 4.853.000 beschikbaar. Op dit moment doorlopen we de meervoudige aanbesteding die zal uitwijzen of de markt binnen het budget kan bouwen. Om prijsstijgingen tijdens de bouw op te vangen verhogen we jaarlijks de subsidie met de stijging van het landelijk gemiddeld prijspeil. Vanaf 2026 hebben we eenmalig geld beschikbaar om eenmalige bouwkosten, risico's en projectorganisatie op te kunnen vangen. Dit zijn:

- De reserve Lievekamp van € 1,5 miljoen.
- Eenmalige begrotingsruimte in de jaren 2026 tot en met 2028 van respectievelijk € 2,1 miljoen, € 1,5 miljoen en € 1,2 miljoen.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's

We doorlopen de Europese aanbesteding, deze bestaat uit acht onderdelen. Vier onderdelen zijn afgerond en vallen binnen de verwachting. Voor de andere vier is de uitkomst nog onzeker. Na afronding kunnen we vaststellen in hoeverre we binnen budget blijven, of dat aanpassingen nodig zijn.

- Renteontwikkeling: de rente is gestegen sinds de gemeenteraad heeft besloten het Definitief Ontwerp goed te keuren. Dit kan een negatief effect hebben op de jaarlijkse lasten van het project.
- Fiscale structuur: We willen zeker zijn dat we alle btw over de bouwkosten kunnen terugvragen bij de belastingdienst. Samenwerken onder een nieuw dak vraagt van partijen een flinke aanpassing in de onderlinge samenwerking en gebruik van het gebouw. De afspraken die we maken leggen we voor aan de Belastingdienst.
- Gebiedsontwikkeling en overlappende projecten: Niet alle risico's en eenmalige kosten die van de bouw van het theater kunnen precies binnen het project worden opgelost. Sommige moeten worden opgepakt in de totale gebiedsontwikkeling. Denk aan een WKO, de verplaatsing van een trafo en verplaatsing van bomen. Dit is een complicerende factor voor alle betrokkenen, en ook voor de bewaking van het budget.
- Planning en bouwplaats: Het aantal (bouw)activiteiten is hoog. Daarmee bestaat risico op overbelasting van het gebied en de infrastructuur tijdens de bouwfase.
- Projectorganisatie: Er is onvoldoende personeel bij de afdelingen om het project te bemensen. Dat betekent dat externe collega's worden ingehuurd voor projectleiding en -ondersteuning. Deze kosten maken het project duurder.

- Vertraging: De procedures om de ruimtelijke procedures te doorlopen zijn complex omdat theater- en gebiedsontwikkeling niet tegelijk lopen in de tijd. Vertraging kan zorgen voor een risico op loon- en prijsstijging van het project.

H. Realisatie nieuw zwembad

Omschrijving

We bouwen een nieuw zwembad aan de rand van Oss en Berghem en ontwikkelen het omliggende gebied. In 2025 heeft de raad haar goedkeuring gegeven aan het Definitief Ontwerp, het bijbehorende krediet, en heeft structureel geld beschikbaar gesteld in de begroting. Tegelijk met het uitwerken van het Technisch Ontwerp is gestart met het gebiedsontwerp en de verkeerskundige maatregelen. Op verzoek van de gemeenteraad werkt de projectgroep aan een voorstel voor een tweede glijbaan.

Samen met Golfbad Exploitatie BV (GEB) doorlopen we de procedure voor inbesteding. Dat wil zeggen dat GEB gedeeltelijk eigendom van de gemeente wordt (een verbonden partij) zodat de gemeente direct een contract met ze mag sluiten. We hebben daartoe extern advies ingeschakeld.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

In de begroting vanaf 2029 is voor de dienstverleningsovereenkomst en de toegerekende rente voor de financiering in totaal € 3.461.000 structureel beschikbaar. Dit bedrag is inclusief een schatting van de prijsstijging tijdens de bouw. Tijdens de bouwperiode zijn geen extra eenmalige middelen beschikbaar om eenmalige bouwkosten, risico's en projectorganisatie op te kunnen vangen. Deze moeten binnen de begroting worden gedragen. Er zijn tot nu toe geen signalen dat we niet binnen begroting blijven.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

- Vertraging door bezwaarprocedures: de dorpsraad van Berghem is actief en vanuit inwoners zijn zorgen geuit over de voorgestelde verkeerskundige maatregelen. Onafhankelijk onderzoek laat zien dat de voorgestelde maatregelen kloppen met het advies van deskundigen. Vertraging is een enorme kostenpost voor het project.
- De gemeenteraad heeft gevraagd om een voorstel te doen voor een ontwerp met een tweede glijbaan. Deze kostenverhogende maatregel wordt uitgewerkt. We beoordelen of de extra glijbaan past binnen het beschikbaar gestelde budget of dat extra middelen nodig zijn.
- Verwerving aanliggend perceel: we zijn in onderhandeling met de verkoper van de grond om het aanliggend perceel te verwerven. Dat is nodig om de verkeersveilige maatregelen te kunnen bouwen.
- Renteontwikkeling: De rente is gestegen sinds de gemeenteraad het Definitief Ontwerp heeft vastgesteld. Dit kan negatief effect hebben op de financieringslasten van het project.

I. Energie en klimaatopgave

Omschrijving

We werken in 2026 verder aan de verduurzaming via het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie, met ruimte voor initiatieven van inwoners en bedrijven. We zetten in op maatregelen op straat- en buurniveau en koppelkansen bij grotere gebiedsontwikkelingen zoals de spoorzone. De drie dijkversterkingsprojecten (Cuijk-Ravenstein, Meanderende Maas en Lith-Bokhoven) bevinden zich in verschillende stadia. Het Bos van Oss, inclusief herdenkingsbos, wordt afgerond.

Binnen de energietransitie ligt de focus op woningisolatie via het meerjarig collectief ontzorgen (MCO-aanpak), realisatie van windpark Elzenburg-De Geer en de vergunningprocedure voor de Duurzame Polder. Bedrijven worden ondersteund via de Grote Oogst-aanpak. Netschaarste vraagt mogelijk om keuzes en investeringen. Het programmaplan energietransitie 2025-2035 vormt de basis voor beleid. Een belangrijk onderdeel is het warmteprogramma en de gemeentelijke rol hierin.

De klimaat-, energie- en ruimtelijke opgaven vragen om een zorgvuldige inpassing binnen de stedelijke ontwikkelingen zoals de Spoorzone, Amsteleind en het Euterpepark. Door integraal advies in te zetten wil de gemeente zowel bestaande als nieuwe woongebieden aantrekkelijk en toekomstbestendig maken.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Het programma wordt vooral gefinancierd door:

- Ontvangen subsidies/ rijksuitkeringen
- Beperkt aanvullend structureel uitvoeringsbudget.
- Incidentele middelen

Ontvangen subsidies/ rijksuitkeringen

We ontvangen verschillende subsidies voor het uitvoeren van onze wettelijke taken en ambities: energiearmoede, lokale aanpak isolatie en CDOKE. Subsidies voor energiearmoede en lokale aanpak isolatie zijn incidenteel en moeten uiterlijk worden besteed op respectievelijk 31 december 2027 en 31 december 2028. Deze middelen worden vooral ingezet voor het MCO (meerjarig collectief ontzorgen) en het soortenmanagementplan.

De rijksuitkering CDOKE is bedoeld om extra capaciteit en expertise op klimaat- en energiebeleid op te bouwen. Van 2026 t/m 2030 ontvangen we hiervoor jaarlijks € 2.826.510. Deze middelen zijn conform VNG-voorschriften structureel in de begroting verwerkt.

Voor klimaatbeleid zijn geen structurele budgetten beschikbaar; incidentele middelen worden beschikbaar gesteld uit de reserve klimaatadaptatie.

Aanvullend structureel uitvoeringsbudget

Voor de energieopgave is jaarlijkse € 91.000 beschikbaar voor de energietransitie.

Daarnaast is er een jaarlijkse algemeen budget voor Natuur, openbare ruimte, milieu en duurzaamheid van € 220.000. Dit wordt besteed aan onder andere Stila, Herperduin, Robuuste ecosystemen, openbare ruimte en milieu en duurzaamheid.

Reserves

De gepresenteerde saldo betreffen de stand van de reserve per 31-12-2029 (programmabegroting 2026):

- Groenfonds landelijk gebied: € 1.309.000. Het doel van de reserve betreft het verbeteren van de fysieke kwaliteit van het buitengebied en doelstellingen gericht op groen, blauw en natuur binnen het stedelijk gebied. Een bedrag van € 463.000 is gereserveerd voor de stimuleringsregeling ruimte voor bedrijven.

- Klimaatadaptatie: € 225.000. Het doel van deze reserve is om te kunnen anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering.
- Ontwikkeling windpark: € 48.000. Het doel van deze reserve is het financieren van de voorbereidingskosten van een windmolenpark bij bedrijventerrein Elzenburg – de Geer.
- Energietransitie: € 1.368.000. Het doel van deze reserve is het in brede zin doen van investeringen in – en het financieren van kosten voor de warmte- en de energietransitie, en het bevorderen van circulaire economie.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

- Het Rijk legt steeds meer ambities neer bij gemeenten, maar financiert deze opgaven beperkt en grotendeels incidenteel. Dit zorgt voor spanning tussen de lange doorlooptijd van energie- en klimaatprogramma's en de tijdelijke aard van de beschikbare middelen. Hierdoor ontstaat onzekerheid over continuïteit, planning en capaciteit, en wordt het lastiger om structureel beleid en uitvoering op te bouwen.
- De klimaat- en energieopgave is sterk afhankelijk van subsidies. We hebben wel plannen om het geld te gebruiken, maar er is een risico dat we dit niet op tijd besteden. Als dat gebeurt, kan het zijn dat we de subsidie moeten terugbetalen.
- De CDOKE-middelen zijn incidenteel toegekend voor 2026–2030, maar op advies van de VNG structureel in de begroting opgenomen en bedragen € 2,8 miljoen per jaar. Dit brengt risico's met zich mee: als de regeling vervalt, ontbreekt financiering voor het hiervoor aangenomen personeel. We voeren een lobby (via de VNG) voor voldoende compensatie en het structureel worden van deze gelden.
- De energieopgave heeft op dit moment maar een beperkte hoeveelheid structurele middelen (€ 86.000). Voor de klimaatopgave zijn geen structurele middelen beschikbaar gesteld. Dat betekent dat we vooral met tijdelijke budgetten werken. Afhankelijk van de ambities en prioriteiten zijn hiervoor meer structurele middelen nodig.
- Netschaarste kan de uitvoering van energie- en klimaatprojecten vertragen. Door beperkte beschikbare capaciteit op het elektriciteitsnet kunnen projecten niet of later worden aangesloten. Dit kan leiden tot uitstel van gebiedsontwikkelingen, vertraging van duurzame opwek (zoals wind en zon) en extra investeringskosten of herprioritering binnen projecten.

J. Verstedelijkingsopgave en mobiliteit

Omschrijving

Spooragenda Oss 2025-2040

We bouwen aan een aantrekkelijke stad, waar iedereen op een prettige manier kan wonen, werken en leven. Waar mensen elkaar kunnen ontmoeten in een gezonde, groene en veilige omgeving. Een stad ook waar alle benodigde voorzieningen binnen handbereik zijn en je dankzij goede treinverbindingen in een mum van tijd in Amsterdam, Rotterdam, Zwolle of Maastricht bent. Om dat voor elkaar te krijgen, investeren we de komende jaren flink in de stad. Onder andere in meer woningen, arbeidsplaatsen en groen in de stad, maar vooral ook in verbeteringen aan het spoor en de stations. We willen ervoor zorgen dat het spoor niet langer een barrière vormt tussen noord en zuid. Ook pakken we de stations en hun omgeving aan zodat reizen met de trein van en naar Oss aantrekkelijker wordt. In de spooragenda maken we hiervoor keuzes en wordt geprioriteerd. Dit is noodzakelijk omdat we niet alles tegelijk financieel en organisatorisch aankunnen.

Stadsagenda "Oss, Stad met Toekomst"

Met de Stadsagenda "Oss, Stad met Toekomst" wordt richting gegeven aan de inhoudelijke koers voor de komende vijftien jaar, met als doel onze stedelijke ambities en doelstellingen te realiseren. We willen zo'n 8100 woningen en 3.000 arbeidsplaatsen tot 2040 toevoegen. De realisatie wordt via een aantal grote gebiedsontwikkelingen en infrastructurele projecten gerealiseerd. Het gaat hierbij om de volgende gebieden:

- Amsteleind
- Euterpepark
- Pivot Park/Moleneind
- Raadhuiskwartier
- Schadewijk
- Binnenstad

Koersnota Mobiliteit

De Koersnota Mobiliteit is op 6 juli 2023 vastgesteld en bevat de ambities over de toekomstige inrichting van de gemeente Oss op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid. Dit document vormt het vertrekpunt voor de integrale uitwerking binnen individuele projecten en programma's in ons ruimtelijk domein. Wij willen hierbij een leefbare, verkeersveilige en bereikbare gemeente zijn die invulling geeft aan de verstedelijkingsopgave van de stad. Om dat te kunnen bereiken willen wij de kwaliteit van verblijven en ontmoeten in de openbare ruimte centraal stellen. Hierin is veel plaats voor fietsers en voetgangers. Fietsverkeer op korte afstand, zoals binnen de stad, willen wij stimuleren. De auto blijft belangrijk voor de bereikbaarheid van de stad. Op plekken waar de leefbaarheid belangrijk is, zoals in de binnenstad en de kloppende harten in wijk en dorp (zie Koersnota Mobiliteit), streven we naar een verkeersluwe inrichting. Het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit is in april 2025 vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma geeft concreet aan met welke projecten en maatregelen we de komende tien jaar uitvoering geven aan de ambities van de Koersnota Mobiliteit. Voorbeelden zijn de bouw van nieuwe bushaltes, overdekte fietsenstallingen, nieuwe fietsroutes en nieuwe onderdelen van de hoofdweginfrastructuur zoals de Noordelijke Ontsluitingsweg en de herontwikkeling van de Heihoeksingel en diverse wegen in het centrum van de stad.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Reserve verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving

We sparen een bedrag van ruwweg € 125 miljoen om de Spooragenda Oss te kunnen realiseren. Dit bedrag wordt op basis van de huidige inzichten in 2040 gerealiseerd. De renteontwikkeling is hierbij Van groot belang. Als de rente stijgt, dan kunnen we met hetzelfde jaarlijkse geld minder geld lenen bij een bank en hebben we minder geld beschikbaar.

We storten hiervoor elk jaar bedragen in de reserve verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving. Ook storten we gelden -die wij als bijdrage bovenwijkse netwerkvoorzieningen ontvangen- in deze reserve.

Een bedrag van € 25 miljoen is hiervan bestemd voor de onderdoorgang in de Heihoeksingel, de onderdoorgang Braakstraat en een upgrade van station Oss West. Het restant bedrag van € 100 miljoen is bestemd voor de onderdoorgangen in Oss Centraal en upgrade station Oss.

Reserve binnenstedelijke transformaties

In de reserve binnenstedelijke transformaties is nu een bedrag van € 17,8 miljoen aanwezig. Deze is bestemd om gebiedsontwikkelingen waaronder Euterpepark, Raadhuislaan Noord en Zuid, Schadewijk en de huidige zwembadlocatie te transformeren. De reserve is bedoeld om de publieke tekorten van deze gebiedsexploitaties af te dekken en bij te dragen in de kosten van de aanpassingen in de infrastructuur. Het gaat hierbij om de infrastructuur die geen onderdeel is van de directe ontwikkeling van dit gebied, maar die wel noodzakelijk is om dit gebied goed te ontsluiten.

Reserve investeringsfonds stadshart

Het investeringsfonds draagt bij aan de realisatie van de koers Stadshart Oss. Het investeringsfonds is hierbij gericht op majeure investeringen in stedelijke (vastgoed) ontwikkeling waarvan parkeren en openbare ruimte & groen onderdeel kunnen zijn. Het betreft investeringen op fysieke plekken die een belangrijke bijdrage leveren

aan een toekomstbestendig Stadscentrum, waarin vernieuwen van de vitaliteit, attractiviteit en de economische veerkracht centraal staat. In 2026 wordt de nieuwe Koers Stadshart voorgelegd. In deze reserve is een bedrag van € 2,8 miljoen beschikbaar om de gewenste doelen van de nieuwe Koers Stadshart Oss te realiseren. We gaan een uitvoeringsprogramma opstellen waarin wordt voorgelegd welke projecten met de beschikbare middelen gaan uitvoeren.

Reserve bovenwijkse voorzieningen

De reserve bovenwijkse voorzieningen is in zijn geheel geoormerkt voor de aanleg van de Noordelijke Ontsluitingsweg. In 2026 wordt de Nota Kostenverhaal geactualiseerd. Deze nota vormt de onderlegger voor de Reserve Bovenwijkse Voorzieningen.

Reserve mobiliteit

De reserve mobiliteit beschikt over een investeringsbedrag van € 40 miljoen. Dit bedrag wordt met het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2025 ingezet. De focus ligt hierbij op de verstedelijkingsopgave waaronder o.a. herinrichten Heihoeksingel voor € 8 miljoen, herinrichten raadhuislaan € 6,2 miljoen, fietsroute Amsteleind-Centrum € 1,6 miljoen en bijdrage fiets- en voetgangerstunnel Ravenstein € 2,2 miljoen. Daarnaast realiseren we onder andere ook 3 fietsenstallingen, de rotonde Huizenbeemdweg-Gewandeweg, en het herinrichten van de Oostwal.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Onvoldoende financiële middelen

Om onze ambities te realiseren zijn wij afhankelijk van bijdragen van het Rijk en provincie. Het is onmogelijk om onze ambities met uitsluitend eigen middelen te betalen. Bij de subsidieaanvragen verlangt het Rijk en provincie dat wij een deel voor onze rekening nemen. De reserves zijn hierbij beschikbaar als cofinanciering voor ons aandeel.

Maatregelen Heihoeksingel, Braakstraat en station West

De kosten voor deze maatregelen zijn begroot op € 62,2 miljoen exclusief btw. We hebben hiervoor een WoKT (Woningbouw op Korte Termijn) subsidieaanvraag ingediend van € 33,4 miljoen exclusief btw. Deze WoKT subsidieaanvraag is in november 2025 niet toegekend. We proberen via gesprekken met Rijk en provincie en lobbywerk alsnog middelen hiervoor te krijgen. De provincie heeft onlangs de bijdrage met € 2 miljoen verhoogd waardoor het tekort momenteel op circa € 31,4 miljoen uitkomt.

Zicht op een haalbare Rijksbijdrage willen we uiterlijk in 2028 krijgen. Op dat moment is de uitvoeringsbeslissing over de onderdoorgang Heihoeksingel gepand.

Maatregelen ondergangen Centraal Oss en upgrade station Oss

Een extern bureau heeft in 2025 een quickscan uitgevoerd naar verschillende varianten om de spoorbarrière te verminderen. Het college heeft besloten om de gezamenlijke voorkeursvariant "Dwarstunnels" van de samenwerkende partners (ProRail, NS, Provincie Noord-Brabant en het Ministerie van I&W, gemeente Oss) over te nemen. Uit deze quickscan is gebleken dat de kostenraming voor deze variant ligt tussen circa € 425 miljoen en € 530 miljoen. De andere varianten met een verdiepte ligging van het spoor en met verhoogde ligging van het spoor bleken aanzienlijk duurder en zijn voor verdere uitwerking afgefallen.

We sparen hiervoor een bedrag van € 100 miljoen. We willen met de BO Mirt (Bestuurlijk Overleg – Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport) aanvraag de resterende middelen proberen binnen te halen. De kostenraming is nog onzeker omdat nog niet duidelijk is welke maatregelen precies genomen worden.

Het BO-Mirt vindt jaarlijks plaats. In het BO-Mirt willen we de resultaten van het verdiepende onderzoek naar de spoorbarrière in Oss Centraal agenderen met de mogelijke nadere vervolgstappen.

Businesscase gebiedsontwikkelingen

Voor alle gebiedsontwikkelingen wordt een integrale businesscase opgesteld. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de kosten van het gebied zelf maar ook naar de buitenplanse verkeersmaatregelen, maatschappelijke voorzieningen en kosten voor ruimtelijke kaders sociaal domein. De financiële vertaling van de laatste twee maatregelen zijn nog wat onbekend terrein voor de gemeente Oss. Deze worden nu opgepakt en ontwikkeld. De reserves binnenstedelijke transformaties en de reserve mobiliteit kunnen bijdragen om de tekorten van de gebiedsontwikkelingen en de buitenplanse verkeersmaatregelen te betalen.

Kostendekkende projectontwikkeling

De projectontwikkelaars moeten bijdragen in de gebiedseigen kosten. De gebiedseigen kosten worden per woning omgeslagen naar de projectontwikkelaars die daar de woningen willen realiseren. Dit gebeurt middels het toepassen van kostenverhaal in de anterieure overeenkomsten. Het is van belang om dit uitgangspunt bij de overeenkomsten op te nemen, anders komen deze kosten bij de gemeente Oss terecht.

Subsidieaanvragen

We onderzoeken diverse subsidiemogelijkheden voor onze ambities. De reserves worden vooral ingezet als ons aandeel voor de cofinanciering. Als er subsidiemogelijkheden zijn behoren we snel te schakelen omdat de voorwaarden en de aanvraag meestal kort worden opengesteld. Het is op voorhand niet duidelijk welke eigen bijdrage bij de subsidieaanvraag de gemeente Oss moet garanderen.

Onzekerheid netcongestie en overbelasting ondergrond

De netcongestie, maar ook de overbelasting van de ondergrond hebben mogelijk impact op de grotere gebiedsontwikkelingen. Dit kan tot gevolg hebben dat bijvoorbeeld woningbouw niet volgens de beoogde planning kan worden gerealiseerd.

Krappe arbeidsmarkt, met name voor technisch personeel.

Er is een krapte op arbeidsmarkt aan projectleiders en specialisten op het gebied van techniek, juridisch, vastgoed en ruimtelijke ordening. Dit is een risico voor de haalbaarheid van de plannings van bestaande en nieuwe opgaves. Dit geldt zowel voor de gemeente als externe toeleverende of samenwerkingspartijen (o.a. netbeheerders, energieleveranciers, ProRail).

K. Grondbedrijf

Omschrijving

De gemeente Oss wil tot 2040 ongeveer 8.500 extra woningen realiseren om te groeien tot een ondernemende woon- en werkgemeente met meer dan 100.000 inwoners. Daarnaast is de doelstelling om in dezelfde periode ook ca 3.000 arbeidsplaatsen toe te voegen. Deze economische- en woningbouwopgave wordt ingevuld door actief grondbeleid en door marktinitiatieven. De nadruk ligt op de bouw in Amsteleind en op binnenstedelijke verdichting, met name in de Osse Spoorzone. In de overige kernen zal ook gebouwd worden, maar in relatief mindere mate. Ook wordt gezocht naar nieuwe gronden ten behoeve van bedrijventerreinen. Deze ontwikkelingen liggen in lijn met de Omgevingsvisie. Voor de dorpen resulteert deze visie vooral in woningbouw in de zogenoemde 'groiekernen'.

Om deze ambities op het gebied van woningbouw te realiseren voert de gemeente een dynamisch en flexibel grondbeleid. Dit betekent dat per gebiedsontwikkeling een passende rol gekozen wordt. Op een aantal plekken kan dat betekenen dat het grondbedrijf actief gronden aankoopt, beheert, ontwikkelt en uitgeeft om een ontwikkeling of beleidsdoelen mogelijk te maken. In andere gevallen kan de gemeente ervoor kiezen om de markt zijn werk te laten doen en daarbij een faciliterende en dus vooral toetsende rol aan te nemen. Bij actief grondbeleid blijft de regie voor de ontwikkeling van locaties bij ons als gemeente: het eigendom van de betrokken gronden ligt bij of komt naar ons. Hierdoor heeft de gemeente de volledige regie over het resultaat, programma, ruimtelijke kwaliteit, grondprijzen en tempo van de uitbreiding.

Om het actieve grondbeleid ook werkelijk tot uitvoering te kunnen brengen, heeft het grondbedrijf meerdere reserves tot haar beschikking. Deze worden ingezet om de (majeure)ontwikkelingen financieel te ondersteunen en de daarbij behorende risico's op te vangen.

Naast de actieve inzet voor ruimtelijke ontwikkelingen, is het Grondbedrijf ook verantwoordelijk voor het (tijdelijke) beheer van de eigendommen en voert zij de regie over het snippergroen- en reststrokenbeleid.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Grondexploitatie

De kosten en opbrengsten van een gebiedsontwikkeling worden in een grondexploitatie opgenomen. Dit wordt bij woningbouw en bedrijventerreinen toegepast.

Kosten zijn o.a. aankoop gronden, tijdelijk beheer, bouw- en woonrijp maken, infrastructuur, groen, nadeelcompensatie, bodemonderzoek, interne (ambtelijke) kosten en rente. De verkoop van de gronden zijn hierbij, net als mogelijke subsidies, de opbrengsten. Elke grondexploitatie heeft een resultaat, de zogenaamde eindwaarde. Dit resultaat wordt jaarlijks verhoudingsgewijs gestort (winst) of eenmalig bij voorbaat onttrokken (verlies) uit de Algemene Bedrijfsreserve van het grondbedrijf in combinatie met de verliesvoorziening.

Algemene BedrijfsReserve grondbedrijf (ABR)

De ABR is specifiek bestemd voor de mutaties en risico's die zich binnen het grondbedrijf voordoen. Dat kunnen dus winsten en verliezen van grondexploitaties zijn, maar ook project specifieke risico's (zoals een vervuiling in de grond) of conjuncturele risico's (bijvoorbeeld een hogere rente of inflatie) zijn.

Voor het berekenen van risico's binnen het grondbedrijf maken we gebruik van de Monte Carlo-methode. Deze methode voert een risicoanalyse uit waarbij allerlei scenario's duizenden keren worden doorgerekend en er een bandbreedte in het risicoprofiel ontstaat. Door de vele kansberekeningen krijgen we een betrouwbaar geachte uitkomst. Deze analyse doen we tweemaal per jaar, te weten bij het Najaarsbericht Grondbedrijf en bij het Meerjaren Programma Grondbedrijf (MPG) voor achtereenvolgens de begroting en de jaarrekening. Daarbij wordt de minimaal gewenste omvang van de algemene reserve (ABR) bepaald, oftewel het weerstandvermogen. Hierbij is het uitgangspunt dat niet alle risico's zich in volle omvang tegelijkertijd manifesteren en daarom geen complete afdekking aanwezig hoeft te zijn.

Op basis van de risicomethode is de minimale ondergrens van de ABR per 1 januari 2026 op afgerond € 23,9 miljoen berekend (MPG 2026-2029). Het risicobedrag is ten opzichte van vorig jaar fors gestegen vanwege de opening van de grondexploitaties Amsteleind Noord. De ABR komt per op 1 januari 2026 uit op € 12,9 miljoen. In de jaren daarna loopt de ABR steeds verder op met voor zover nu ingeschat kan worden tot € 22,4 miljoen in 2029. In dit bedrag hebben we realisatie stimulans gelden al opgenomen. Deze gelden blijven in de ABR geormerkt voor de woningbouw opgave. We gaan dit nog voorleggen aan de gemeenteraad.

De toekomstige grondexploitaties maken geen onderdeel uit van het saldo van de ABR en het minimale weerstandsvermogen. Dit zijn de zogenaamde IMVA's (Immateriële Vaste Activa), zoals Amsteleind Zuid en Raadhuislaan Zuid.

Reserve binnenstedelijke transformaties

In de reserve binnenstedelijke transformaties is een bedrag van € 18,6 miljoen beschikbaar. Deze is bestemd om gebiedsontwikkelingen waaronder Euterpepark, Raadhuislaan Noord en Zuid, Schadewijk en de huidige zwembadlocatie te transformeren. De reserve is bedoeld om de publieke tekorten van deze gebiedsexploitaties af te dekken en bij te dragen in de kosten van de aanpassingen in de infrastructuur. Het gaat hierbij om de infrastructuur die geen (financieel) onderdeel is van de directe ontwikkeling van dit gebied, maar die wel noodzakelijk is om dit gebied goed te ontsluiten.

Reserve strategische grondaankopen

Bij een actief grondbeleid is een actief aankoopbeleid noodzakelijk om de gewenste grondposities in bezit te krijgen. Het gaat om zogenaamde koude of warme strategische verwervingen voor uitbreidingslocaties van woningbouw of bedrijventerreinen of inbreidingslocaties. Voor inbreidingslocaties in de Spoorzone van de stad Oss wordt verwezen naar de reserve binnenstedelijke transformaties.

De reserve strategische aankopen biedt financiële ruimte om locaties in een vroeg stadium te kunnen verwerven en de eventuele financiële risico's af te dekken. In de reserve is hiervoor een bedrag van € 5,9 miljoen beschikbaar.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Toekomstige grondexploitaties

We zien het aantal verlieslatende projecten toenemen ten opzichte van het verleden, waardoor resultaten en reserves onder druk kunnen komen te staan. De meeste nieuwe of nog nieuw te activeren exploitaties zijn verlieslatend.

Dit geldt vooral voor de toekomstige gebiedsontwikkelingen Amsteleind Zuid en Raadhuiskwartier.

Beschikbare bedrijventerreinen

Voor het jaar 2026 is uitgifte van de laatste kavel op Vorstengrafdonk gepland. Daarna zijn binnen de gemeente geen uitgeefbare kavels meer beschikbaar. Een verkenning naar nieuwe mogelijkheden loopt.

Realisatiestimulans gelden

Met ingang van 2026 is de ABR ook de begunstigde reserve voor de landelijke subsidiegelden in het kader van de Realisatiestimulans. Gemeenten ontvangen een vaste bijdrage van € 7.000 per betaalbare woning waarvan de bouw is gestart in de periode 2025 tot en met 2029. De verwachting is dat hiermee een bedrag van ongeveer € 8 miljoen aan subsidiegelden kan worden ontvangen.

Deze gelden worden in deze reserve gestort, maar blijven in deze reserve geormerkt voor de versnelling van de woningbouwopgave. De besluitvorming hierover wordt nog aan de gemeenteraad voorgelegd.

Spooragenda Oss 2025-2040 en stadsagenda "Oss, Stad met Toekomst"

De spooragenda Oss 2025-2040 en de stadsagenda Stad met Toekomst dragen bij om onze ambities van woningbouw te realiseren. Binnen deze Programma's adviseert het Grondbedrijf wanneer een actieve aankoopstrategie nodig of wenselijk is en voert deze uit.

Onzekerheid netcongestie en overbelasting ondergrond

De netcongestie, maar ook de overbelasting van de ondergrond, hebben mogelijk impact op de (grotere) gebiedsontwikkelingen en projecten. Dit kan tot gevolg hebben dat bijvoorbeeld woningbouw niet volgens de beoogde planning kan worden gerealiseerd.

Krappe arbeidsmarkt, met name voor technisch personeel.

Er is een krapte op arbeidsmarkt aan projectleiders en specialisten op het gebied van techniek, juridisch, vastgoed en ruimtelijke ordening. Dit is een risico voor de haalbaarheid van de planningen van bestaande en nieuwe opgaves. Dit geldt zowel voor de gemeente als externe toeleverende of samenwerkingspartijen (o.a. netbeheerders, energieleveranciers, ProRail).

L. Financiering (rente)

Omschrijving

Zoals in eerdere kadernota's en programmabegroting aangegeven hebben we voor de komende jaren een grote financieringsbehoefte (circa € 300 miljoen). Deze financieringsbehoefte is ongekend groot voor onze gemeente. De laatste jaren hebben we geen leningen meer aangetrokken, wat ook blijkt uit onze positieve ratio's.

In de programmabegroting is in de paragraaf Financiering het volgende beeld gepresenteerd over deze financieringsbehoefte (samengevat):

Bedragen * € 1.000					
Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Kasstroom uit operationele activiteiten, incl. beginsaldo	-9.241	-20.601	-18.613	-23.219	-30.428
Kasstroom uit investeringen	28.408	110.607	108.558	88.682	40.717
Kasstroom uit financieringsactiviteiten/ leningen	5.337	6.150	6.089	4.372	2.341
Totale financieringsbehoefte	24.504	96.156	96.034	69.835	12.630
Totaal cumulatief 2025-2029					299.159

Daarbij maken we de kanttekening dat de voorspelbaarheid van de realisatie van bijvoorbeeld projecten erg lastig in te schatten is en dat we zien dat de uitvoering in euro's achterblijft bij bovenstaand overzicht. Dit betekent dat we komende jaren verschuivingen zullen zien tussen de jaren en dat we met onze financiering hier flexibel op moeten insprijnen.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Met bovenstaande grote financieringsbehoefte zijn we "gevoelig" voor renteontwikkelingen. Een kleine stijging van de rente kan meteen grotere effecten hebben gezien het volume.

We hebben in de programmabegroting 2026-2029 de volgende rentekosten begroot:

Bedragen * € 1.000				
Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Rentekosten huidige leningen	806	629	456	373
Rentekosten nog aan te trekken geldleningen	2.410	5.467	8.038	9.270
Totale begrote rentekosten	3.216	6.096	8.494	9.643

De rentekosten voor nog aan te trekken geldleningen zijn gebaseerd op een percentage van 3,3.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

De renteontwikkeling wordt sterk beïnvloed door mondiale ontwikkelingen en daarmee onzeker. De huidige rente lijkt zich te stabiliseren met een lichte neiging tot stijging. Op dit moment zien we echter dat de financieringsbehoefte nog achterblijft ook de raming. Dit komt door latere uitvoering van projecten, maar ook door incidentele opbrengsten vanuit het Rijk (eenmalige extra gelden via algemene uitkering en subsidies). Hierdoor is het tot eerste kwartaal 2026 nog niet nodig geweest om extra financiering aan te trekken.

6. Algemene reserve en bestemmingsreserves

De incidentele begrotingsruimte bestaat uit geld uit reserves. De reserves zijn het eigen vermogen van de gemeente. Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) onderscheidt twee soorten reserves:

- algemene reserves
- bestemmingsreserves

Algemene reserve

De reserve is bestemd voor het opvangen van algemene risico's en fluctuaties in de rekeningresultaten.

De norm voor de algemene reserve is 10% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van de meicirculaire 2025 is deze norm afgerond € 26,2 miljoen.

De algemene reserve is eind 2025 ruim € 33,1 miljoen. De komende jaren verwachten we hier nog € 1,1 miljoen uit te besteden.

In het kader van de strategische heroriëntatie zetten we 10% van het surplus van de algemene reserve in als structurele dekking. Dit betekent dat we vanaf 2028 tien jaar lang een bedrag van € 560.000 inzetten ten gunste van de reguliere begroting. In totaal zetten we hierdoor € 5,6 miljoen in.

Daarmee zit de algemene reserve rond de norm.

Het voordelige jaarrekeningsaldo, na bestemming, storten we in de algemene reserve. Op dit moment zijn we nog bezig met het opstellen van de jaarrekening en is het jaarrekeningsaldo nog niet precies bekend. Op basis van de voorlopige cijfers verwachten we dat de algemene reserve met tussen de € 5 en € 6 miljoen zal worden aangevuld. Dit betreft het verschil tussen het verwachte jaarrekeningsaldo en budgetoverhevelingen. Het begrote saldo voor 2025 was een voordeel van € 7,8 miljoen. De afwijking ten opzichte van de begroting is daardoor beperkt.

Omdat de algemene reserve ongeveer op de norm zit, zal de extra storting vanuit de jaarrekening vrij inzetbare incidentele ruimte zijn.

Bij het vaststellen van de jaarrekening (eind mei door het college en eind juni door de gemeenteraad) is bekend welk bedrag dit precies betreft.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn geoormerkt voor een bepaalde doelstelling. We onderscheiden twee soorten bestemmingsreserves: 'gewone' bestemmingsreserves en bestemmingsreserves voor de afdekking van afschrijvingslasten. De gewone bestemmingsreserves zijn gevormd voor een specifiek doel en kunnen worden aangewend door de gemeenteraad. Reserves ter afdekking van de afschrijvingslasten gebruiken we om kosten voor investeringen (afschrijvingen) te betalen, deze zijn daardoor niet vrij inzetbaar. In bijlage 1 geven we een globaal overzicht van de bestemmingsreserves.

7. Lastendruk

De gemeenteraad kiest welke belastingen een gemeente heft, hoe de belastingen over burgers en bedrijven worden verdeeld en hoe hoog deze is. De drie omvangrijkste gemeentelijke heffingen zijn de onroerendezaakbelastingen (OZB), de riool- en de afvalstoffenheffing.

Het onderzoeksinstituut COELO onderzoekt jaarlijks de lastendruk met betrekking tot de gemeentelijke belastingen en heffingen. Het gaat om belastingen en heffingen die tot woonlasten voor gebruikers van woningen leiden (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing). Op basis van de cijfers 2025 ziet dit er als volgt uit:

lastendruk standaardwoning	2025		2026	
	Oss	Landelijk	Oss	Landelijk
Onroerende zaakbelastingen	€ 461	€ 453	€ 474	-
Afvalstoffenheffing	€ 333	€ 364	€ 385	-
Rioolheffing	€ 178	€ 235	€ 178	-
Totaal	€ 972	€ 1.052	€ 1.037	€ 0

Conclusie hieruit is dat we in 2025 € 80 onder landelijk gemiddelde zaten. Dit wordt voor € 57 veroorzaakt door de rioolheffing. Voor 2026 zijn op dit moment de cijfers nog niet bekend.

Afgelopen periodes was het beleid om de lastendruk € 22,50 onder het landelijke gemiddelde te houden. Dit is uiteraard een politieke keuze. In principe zit er dus ruimte om de OZB te verhogen, tot het landelijke gemiddelde van de totale lokale lastendruk, of zelfs daarboven.

We berekenen jaarlijks de onbenutte belastingcapaciteit als onderdeel van ons structurele weerstandsvermogen. De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte waarmee onze OZB opbrengsten moeten stijgen om op een zogenaamd "redelijk peil OZB" uit te komen. Dit "redelijk peil" is gebaseerd op het tarief wat een gemeente moet hebben voor de toelating tot artikel 12 (extra financiële steun vanuit het gemeentefonds). Volgens deze berekening uit de programmabegroting 2026-2029 zouden de belastinginkomsten met 15% kunnen stijgen om tot dit 'redelijk peil' te komen. Dit zou zorgen voor hogere inkomsten van € 5,2 miljoen.

Afvalstoffenheffing

Jaarlijks berekenen we de begroting van afvalinzameling. We maken een inschatting van de te maken kosten en bepalen hoe hoog de tarieven zouden moeten zijn, gebaseerd op het geldende beleidsplan. De reserve afvalstoffenheffing is bedoeld om schommelingen in de kosten van afvalinzameling en verwerking op te vangen. Door de reserve daarvoor in te zetten voorkomen we grote schommelingen in de tarieven voor de afvalstoffenheffing. In de reserve afvalstoffenheffing zit naar verwachting € 2 miljoen (gebaseerd op de programmabegroting 2026-2029). Hiervan zetten we € 1,3 miljoen in voor investeringen op het duurzaamheidsplein.

Rioolheffing

Ook voor riolering maken we jaarlijks een inschatting van de te maken kosten en bepalen hoe hoog de tarieven moeten zijn. Voor riolering hebben we een voorziening en een reserve.

Voor riolering maken we via een zogenaamd beheerplan berekeningen voor investeringen die nodig zijn voor de gehele looptijd van riolering. Daarbij bepalen we het bedrag wat we gemiddeld per jaar nodig hebben en dat nemen we op in de begroting. Voeren we in een jaar minder uit dan dit gemiddelde dat zijn we verplicht om dit te storten in een voorziening omdat we dit restant nodig hebben in latere jaren.

De reserve zetten we in om grote schommelingen in de tarieven voor de afvalstoffenheffing te voorkomen.

In de voorziening zit afgerond € 21,5 miljoen. Eind 2025 zit er naar verwachting € 0,6 miljoen in de reserve. Hiermee kunnen we rioolheffing nog enkele jaren gelijk houden en daarna zal het minimaal met de inflatie moeten stijgen.

Ontwikkelingen Verruiming belastinggebied

De VNG en andere instellingen zoals Raad voor de financiële verhoudingen en de Raad van State bepleiten al jaren een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. Dit is in het verleden al meerdere keren met kabinet besproken, maar of hiervoor ruimte komt in bijvoorbeeld het nieuwe regeerakkoord is niet aan te geven. Waarom zouden we een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied willen:

- Het zorgt voor meer ruimte om eigen keuzes te maken voor lokale prioriteiten. Nu bestaat minder dan 20% van de gemeentelijke inkomsten uit gemeentelijke belastingen en heffingen.
- Het heffen van belasting vergroot de betrokkenheid van burgers met de gemeente als decentrale overheid.
- Een eigen belastinggebied geeft de gemeenteraad de mogelijkheid verantwoording af te leggen over financiële keuzes en een buffer op te bouwen.
- Het maakt gemeenten minder afhankelijk van het Rijk. Circa 60% van de inkomsten van gemeenten komt nu uit het gemeentefonds.

Daarbij is uiteraard uitgangspunt dat er geen verhoging plaatsvindt van de totale lastendruk. Uitbreiding van de gemeentelijke belastingen is onlosmakelijk verbonden met een navenante verlaging van de rijksbelastingen (gekoppeld aan lager gemeentefonds).

Bijlage 1. Bestemmingsreserves

In de volgende tabel geven we aan welke bestemmingsreserves we hebben en een korte toelichting waarvoor ze bedoeld zijn. We geven het saldo van 1 januari 2025 weer, dit omdat de beginsaldo's van 2026 nog niet beschikbaar zijn. We zijn nog bezig met het opstellen van de jaarrekening 2025. Daarnaast geven we het saldo van het einde van de planperiode (2029) weer. Alle saldo's zijn gebaseerd op de nota reserves 2025, gekoppeld aan de programmabegroting 2026-2029.

Bedragen x € 1.000

Soort	Bestemmingsreserves	Toelichting	Saldo 1-1-2025	Saldo eind plan- periode
Bedrijfsvoering	Adviezen fiscaal gebied	Bedoeld voor het inschakelen van specialistische kennis op het gebied van fiscaliteit	143	73
	E-dienstverlening	Het programma dienstverlening richt zich met name op het uitzetten van een gezamenlijke koers naar betrouwbare, toegankelijke, inclusieve omnichannel dienstverlening aan inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden.	157	157
	ICT	Opvangen van incidentele ICT kosten, frictiekosten en voor innovatie en ontwikkeling	812	347
	Organisatieontwikkelingen	Afdekken van fricties in het kader van personele bezuinigingen en voor organisatie ontwikkelingen.	3.967	2.751
	Versterken gemeentelijke dienstverlening	Gelden voor versterking gemeentelijke dienstverlening n.a.v. Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)	1.036	405
	Wachtgeld wethouders	Bedoeld om toekomstige financiële verplichtingen van de huidige wethouders op te kunnen vangen.	8	522
	WGA	Reserve voor WGA deel werknemers. Gebaseerd op oude afspraken met de OR	263	263
	WW-lasten	Voldoen van WW verplichtingen	190	-
Totaal Bedrijfsvoering			6.577	4.518
Economie	Binnenhavens	Bestemd voor het ontwikkelen van de Osse binnenhaven tot hét multimodale goederenknooppunt van de regio Noordoost-Brabant.	7.556	7.556
	Economie	Voor het aanjagen van projecten op sociaaleconomisch terrein en de infrastructuur van Oss.	638	309
Totaal Economie			8.194	7.865
Egalisatie/ risicoreserve	Afvalstoffenheffing	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van afvalinzameling <i>* Hiervoor ligt een wijziging voor om ruim € 1 miljoen in te zetten voor het duurzaamheidsplein</i>	1.863	2.189

Soort	Bestemmingsreserves	Toelichting	Saldo 1-1-2025	Saldo eind plan- periode
	Budgetoverheveling		43	43
	Egalisatie reserve renteomslag	Opvangen van renteschommelingen.	1.950	5.650
	Egalisatie rioolbeheer	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van riolering.	926	637
	Parkeren	Opvangen van fluctuaties in de opbrengsten van betaald parkeren.	1.518	8.207
	Risico waardering lening wachtmeesters	Risicoreserve gekoppeld aan verstrekte geldleningen	800	800
	Risico's Heesch West	Ter dekking van de ontwikkeling van regionaal industrieterrein Heesch-West.	2.513	2.513
Totaal Egalisatie/risicoreserve			9.613	20.039
Klimaat en Energie	Investeringsfonds duurzaamheid	Doel is om investeringen te doen in het kader van de energietransitie en circulaire economie	1.168	1.368
	Klimaatadaptatie	Gericht op het bouwen van robuuste ecosystemen. Ook zijn de middelen nodig om directe verlichting te creëren op hittegevoelige plaatsen en plaatsen met veel wateroverlast.	890	225
	Ontwikkeling windpark	Vorbereidingskosten voor ontwikkeling windpark	48	48
Totaal Klimaat en Energie			2.105	1.641
Maatschappelijke voorzieningen	Integraal voorzieningen beleid	Voor de realisatie van de IVB-doelstellingen	1.653	303
	Lievekamp	Vorbereiding (ver) nieuwbouw	1.500	1.500
	Rust Roest	Reservering deel aankoopsom voor exploitatiekosten	123	88
	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	Verduurzamen van ons maatschappelijk vastgoed.	2.348	1.675
Totaal Maatschappelijke voorzieningen			5.624	3.566
Openbare ruimte	Baggeren Haven	Reservering voor toekomstige kosten voor het baggeren van de haven	1.122	1.122
	Bodemsanering	Voor bodemonderzoek en bodemsaneringsprojecten.	396	-

Soort	Bestemmingsreserves	Toelichting	Saldo 1-1-2025	Saldo eind plan- periode
	Geluid	Het verminderen van geluidsoverlast en het oplossen van knelpunten op het terrein van geluidshinder.	423	15
	Groenfonds landelijk gebied	Gericht op de versterking van het buitengebied.	1.882	1.309
	Integraal uitvoeringsprogramma (IUP)	Bestemd voor de uitvoering van projecten in de openbare ruimte (IUP-projecten).	9.797	9.715
	Meekoppelkansen dijkversterking Maas	Bedoeld voor het financieren van meekoppelkansen rondom de waterveiligheid van de Maas.	2.160	675
Totaal Openbare ruimte			15.781	12.836
Sociaal	Beschermd wonen	Aanpak van complexe casuïstiek in de regio.	30.612	8.712
	Kostenbeheersing sociaal domein	Voor investeringen ten behoeve van kostenbeheersing sociaal domein		136
	Dak- en thuisloosheid	Aanpak van dak- en thuisloosheid in de regio	1.573	1.463
	GALA & IZA	Besteding gelden voor integraal zorgakkoord en Gezond Actief Leven Akkoord	900	85
	Opvang Vluchtelingen	We reserveren overschot op de rijksgelden om huisvesting en zorg voor vluchtelingen duurzaam te organiseren.	25.711	25.134
	Participatiebevordering	Bestemd om mensen met een bijstandsuitkering met nieuwe dienstverleningen meer te laten meedoen in de maatschappij	1.942	506
	Wonen welzijn en zorg	Voor vernieuwingen (transformatie) in het domein van wonen, welzijn en zorg.	61	-
Totaal Sociaal			60.798	36.036
Stadscentrum	Investeringsfonds Stadshart Oss	Doel is realisatie van de koers Stadshart Oss, gericht op majeure investeringen in stedelijke (vastgoed) ontwikkelingen	4.490	4.198
	Walkwartier en omgeving	De middelen in deze reserve zijn geoormerkt voor activiteiten in het centrum, centrumontsluiting, de revitalisering van De Wal en omgeving	2.579	1.738
Totaal Stadscentrum			7.069	5.936
Wonen & Mobiliteit	Beheerkosten starterslening	De reserve is gevormd voor de dekking van de beheerkosten en risico's van de startersleningen.	960	44
	Binnenstedelijke transformaties	Voor het afdekking van onrendabele toppen van binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen.	14.396	17.857

Soort	Bestemmingsreserves	Toelichting	Saldo 1-1-2025	Saldo eind plan- periode
	Bovenwijkse voorzieningen	Sparen voor de ambities op het gebied van de bovenwijkse voorzieningen. De ambities op dit gebied zijn het "mobiliteitsplan in voorbereiding", fase 3 van de Noordelijke Randweg en een ontsluitingsweg Oss West.	15.240	7.969
	Maasveren	Bedoeld voor extra financiële steun aan stichting Maasveren	263	75
	Mobiliteit	Treffen van mobiliteitsmaatregelen op basis van het investeringsprogramma mobiliteit (MIPMO).	18.831	28.497
	Omgevingswet	Implementatie van de omgevingsvisie en-wet.	2.083	1.554
	Schadewijk	Extra investeren in Schadewijk en daarmee een gezond en goed leefklimaat realiseren.	100	582
	Strategische aankopen Uitbreidingslocaties	Bestemd om komende jaren actief grondbeleid te kunnen voeren	5.665	5.883
	Verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving	Op basis van de nota kostenverhaal betalen projecten waarbij nieuw vastgoed wordt ontwikkeld een bijdrage voor bovenwijkse netwerkvoorziening.	8.800	32.402
	Woonwagens	Bestemd voor kosten voor woonwagens.	501	250
Totaal Wonen & Mobiliteit			66.838	95.113
Eindtotaal			182.600	187.550

